

# ABD ETKİSİNDEKİ TÜRKİYE ve İSRAİL

*Bir Kimlik Analizi*

---

Levent ÖZDEMİR  
Prof. Dr. Zafer AKBAŞ



# **ABD ETKİSİNDEKİ TÜRKİYE ve İSRAİL**

## ***Bir Kimlik Analizi***

**Levent ÖZDEMİR, leventozdemiir@hotmail.com**

Düzce doğumlu olan ÖZDEMİR, ilk, orta ve lise öğrenimini Düzce’de tamamladı. 2013 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. Düzce Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda “Türkiye İsrail İlişkilerinde ABD Etkisi: Konstrüktivist Bir Yaklaşım” adlı teziyle 2022 yılında yüksek lisansını tamamladı. 2016 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağlı Kredi ve Yurtlar Kurumu’nda Düzce’de kamu görevlisi olarak göreve başlayan Özdemir, halen bu görevine devam etmektedir.

Özdemir’in akademik ilgi alanları şunlardır: Türk Dış Politikası, ABD Dış Politikası, Orta Doğu ve bölgesel çalışmalar. Özdemir’in bu konulara dair çeşitli makaleleri ve hakemlikleri bulunmaktadır.

**Prof. Dr. Zafer AKBAŞ, zaferakbas@duzce.edu.tr**

Ahlat doğumlu olan Prof. Dr. Zafer AKBAŞ, Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde, Doktora eğitimini ise Marmara Üniversitesi’nde "Irak Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye" başlıklı tez ile tamamlamıştır. İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde Araştırma Görevlisi olarak akademik hayatına başlayan Akbaş, sonraki yıllarda Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Düzce Üniversitesi’nde görev yapmıştır. Düzce Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü kurucusu olan Akbaş, 2013 yılında Doçent olmuş, halen aynı bölümde Prof. Dr. olarak göreve devam etmektedir.

Akbaş’ın akademik ilgi alanları şunlardır: Orta Doğu, Türk Dış Politikası, ABD Dış Politikası, Uluslararası Güvenlik, Terörizm, Uluslararası Göç, Enerji, Uluslararası Siyaset ve Bölgesel Çalışmalar. Akbaş’ın anılan konulara dair çeşitli kitapları, makaleleri ve bildirileri bulunmaktadır.

# ABD ETKİSİNDEKİ TÜRKİYE ve İSRAİL

*Bir Kimlik Analizi*

Levent ÖZDEMİR  
Prof. Dr. Zafer AKBAŞ

DORA  
2022

# ABD ETKİSİNDEKİ TÜRKİYE VE İSRAİL

*Bir Kimlik Analizi*

Levent ÖZDEMİR

Prof. Dr. Zafer AKBAŞ

1. Basım, 2022

ISBN: 978-605-247-424-2

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre **DORA Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.**'nin önceden iznini almaksızın elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir sistemle basılamaz, çoğaltılamaz ve bilgisayar ortamında tutulamaz.

**Sayfa Tasarımı** : Nurhan BULMUŞ

**Kapak Tasarımı** : Dora Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

**Basım ve Cilt** : Dora Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

**Sertifika No.** : 44955

**DORA Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti**

Tel : +90 (224) 221 38 39

+90 (224) 225 37 46

Fax : +90 (224) 220 36 73

Altıparmak Mah. Bozkurt Cad.

Avdan Apt. 10/1 Osmangazi / BURSA

dorayayinevi@gmail.com

info@dorayayincilik.com.tr

www.dorakitap.com

www.dorayayincilik.com.tr

*Annem, Babam, Kardeşlerim Sevgi ve Ayşe'ye...*

*Levent Özdemir*

*Rahmetli Annem ve Babama*

*Eşim Leyla, Çocuklarım Mustafa ve Ali'ye*

*Dr. Veysel Babahanoğlu'na...*

*Prof. Dr. Zafer Akbaş*



# İÇİNDEKİLER

|                   |     |
|-------------------|-----|
| İÇİNDEKİLER ..... | v   |
| ÖNSÖZ.....        | xi  |
| KISALTMALAR ..... | xiv |

|            |   |
|------------|---|
| GİRİŞ..... | 1 |
|------------|---|

## BİRİNCİ BÖLÜM

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| BİR YAKLAŞIM OLARAK KONSTRÜKTİVİZM .....                  | 7  |
| 1.1. Konstrüktivizm'in Ortaya Çıkışı.....                 | 7  |
| 1.2. Konstrüktivizm'in Temel Varsayımları .....           | 12 |
| 1.2.1. Söylem.....                                        | 16 |
| 1.2.2. Kimlik ve Çıkar.....                               | 19 |
| 1.2.3. Kültür .....                                       | 24 |
| 1.3. Konstrüktivist Yaklaşım Türleri ve Temsilcileri..... | 26 |

## İKİNCİ BÖLÜM

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| TÜRK DIŞ POLİTİKASI: İLKELER VE ORTA DOĞU İLE İLİŞKİLER ..... | 31 |
| 2.1. Türk Dış Politikasının İlkeleri .....                    | 31 |
| 2.1.1. Statükoculuk .....                                     | 32 |



|                                                                                  |    |
|----------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.1.2. Batıcılık .....                                                           | 36 |
| 2.1.3. Yurtta Sulh Cihanda Sulh .....                                            | 40 |
| 2.2. Türkiye'nin Orta Doğu Politikası .....                                      | 41 |
| 2.2.1. 1923-1945 Dönemi Türkiye'nin Orta Doğu Politikası .....                   | 43 |
| 2.2.2. Türkiye'nin Soğuk Savaş Dönemi Orta Doğu Politikası .....                 | 47 |
| 2.2.3. Türkiye'nin Soğuk Savaş Sonrası Orta Doğu Politikası<br>(1991-2022) ..... | 59 |

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### ABD DIŞ POLİTİKASINDA ORTA DOĞU: İLKELER VE ÇIKARLAR .....85

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| 3.1. ABD Dış Politikasının İlkeleri .....                      | 85  |
| 3.1.1. Yalnızcılık .....                                       | 86  |
| 3.1.2. Yayılmacılık .....                                      | 88  |
| 3.1.3. Moralizm .....                                          | 90  |
| 3.1.4. Pragmatizm .....                                        | 92  |
| 3.1.5. Tek Taraflılık .....                                    | 93  |
| 3.2. ABD Dış Politikasında Orta Doğu: Temel Çıkarlar .....     | 96  |
| 3.2.1. ABD'nin Bölgedeki Ekonomik Çıkarları ve Petrol .....    | 99  |
| 3.2.2. ABD'nin Bölgedeki Siyasi Çıkarları .....                | 110 |
| 3.2.3. İsrail'in Güvenliği .....                               | 116 |
| 3.3. ABD'nin İsrail Politikasının Ontolojisi ve Araçları ..... | 121 |
| 3.3.1. Evanjelizm Faktörü .....                                | 122 |
| 3.3.2. İsrail Lobisi .....                                     | 129 |
| 3.3.3. İsrail'e Yapılan Amerikan Yardımları .....              | 136 |
| 3.3.4. Amerikan Elçiliğinin Kudüs'e Taşınması .....            | 139 |
| 3.3.5. Yüzyılın Anlaşması Planı .....                          | 142 |

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **ABD ETKİSİNDE TÜRKİYE VE İSRAİL İLİŞKİLERİ .....145**

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.1. Siyonizm ve İsrail'in Kuruluş Süreci.....                           | 145 |
| 4.2. Türkiye'nin İsrail'i Tanıması ve Yansımaları .....                  | 159 |
| 4.3. 1949-1960 Dönemi Türkiye-İsrail İlişkileri.....                     | 161 |
| 4.4. 1960-1980 Dönemi Türkiye-İsrail İlişkileri.....                     | 163 |
| 4.5. 1980-1990 Dönemi Türkiye-İsrail İlişkileri.....                     | 167 |
| 4.6. 1990-2002 Dönemi Türkiye İsrail İlişkileri.....                     | 170 |
| 4.7. 2002-2022 Dönemi Türkiye-İsrail İlişkileri.....                     | 179 |
| 4.7.1. İlişkilerde Gerginlikler Dönemi ve ABD .....                      | 180 |
| 4.7.2. Kısa Süreli Yumuşama Dönemi (2007-2008) .....                     | 187 |
| 4.7.2.1. Annapolis Zirvesi ve Türkiye'nin Zirveye Davet Edilmesi..       | 187 |
| 4.7.2.2. Türkiye'nin İsrail-Suriye Arasındaki Arabuluculuk Rolü ....     | 190 |
| 4.7.3. İlişkilerde Krizler Dönemi: Filistin Boyutu ve ABD .....          | 192 |
| 4.7.3.1. Dökme Kurşunu, Bulut Sütunu ve Koruyucu<br>Hat Operasyonu ..... | 192 |
| 4.7.3.2. Davos Krizi .....                                               | 195 |
| 4.7.3.3. Mavi Marmara Hadisesi .....                                     | 199 |
| 4.7.3.4. İsrail'in Yasadışı Yerleşim Faaliyetleri .....                  | 203 |
| 4.7.3.5. Kudüs Meselesi .....                                            | 207 |

### **SONUÇ .....215**

### **KAYNAKÇA.....225**